

PAPER DETAILS

TITLE: Saros Körfezi'nin Lise Cografya Egitimi Gezi Faaliyetinde Kullanilabilirlik Potansiyeli

AUTHORS: Rüstü ILGAR,Cemal KORKUT

PAGES: 252-262

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1770807>

Saros Körfezi'nin Lise Coğrafya Eğitimi Gezi Faaliyetinde Kullanılabilirlik Potansiyeli

Rüştü ILGAR¹ , Cemal KORKUT²

¹ (Sorumlu yazar) Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Coğrafya Eğitimi ABD, ilgarg@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4981-7324

²Okul Müdürü, Çanakkale İbrahim Bodur Anadolu Lisesi, cemalkrkt@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1391-7144

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 16.05.2021	Bu çalışmada; Saros Körfezi'nin beşeri ve fiziki özelliklerinin ülkemizde okutulan coğrafya öğretim programları içerisinde bulunan konular kapsamında çevre eğitimi kapsamınca gezi faaliyetlerinde kullanılabilirliği ele alınmıştır. Bu bağlamda Saros Körfezinin doğrultu atımlı faylar tarafından meydana getirildiği belirlenmiştir. Körfez'de endemik 6 takson ve 30 balık türü olduğu belirlenmiştir. Körfezin 5, 20 ve 50 m derinliklerinde su sıcaklığının düştüğü belirlenmiş ve bu durumun akıntılara neden olduğu tespit edilmiştir. Körfezin çevresinde 13 adet yaz turizmi amacıyla kullanılan ve ikincil konut adı verilen yerleşmelerin olduğu tespit edilmiştir. Körfez kıyılarında bulunan 7 bölgenin dalış turizmi için uygun olduğu belirlenmiştir. Ortaöğretim coğrafya programında çevre eğitiminde kullanılabilecek 17 adet konu bulunduğu tespit edilmiştir. Körfezin Kuzey ve Güney kesimlerinde doğal sit alanı ve milli parkların fazla olmasından dolayı birçok yönden sınırlı kaldığı saptanmıştır. Araştırmada nitel veri toplama yöntemi olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak; orta öğretimde çevre eğitime önemine gerekli önemin verilmesi, yapılacak çalışmaların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenmeli ve Coğrafya öğretmenlerinin bu konuda daha bilinçli ve uygulamalı faaliyetlerde bulunmaları gerektiği önerilmiştir.
Kabul Tarihi: 20.09.2021	
© UEAD 2021 Tüm hakları saklıdır.	
Anahtar Sözcükler: Saros Körfezi, coğrafya eğitimi, gezi gözlem, orta öğretim.	

Usability Potential of Saros Bay in High School Geography Education Travel Activity

Article Information	ABSTRACT
Received: 16.05.2021	In this study, human and physical geographical conditions of Saros Bay are evaluate for travel activity capacity in environmental education by the scope of the topics in geography. In this context, it has been determined that the Saros Bay was formed by direct leap faults. There are 6 taxa endemic in addition 30 species of fish in The Bay 5, 20 and 50 meters deep in the Bay, the water temperature drop was determined in terms in welded of currents. It was determined that here were 13 settlements in the vicinity in The Bay which were used for summer tourism in other words called secondary housing. 7 area throughout The Bay coast have been determined to be suitable for dive tourism. It has been determined that there are 17 subject that can be used in environmental education in secondary education geography program. Due to the large number of natural sites decides of caused national parks in The Northern and Southern parts of The Bay. It has been determined that it stayed limited in many ways. In the research the screening method, which is a qualitative data collection method, was used. As a result, environmental education in secondary education should be given the necessary importance, the Ministry of National Education should support studies and geography teachers should engage in more conscious and practical activities on this subject. . Keywords: Saros Bay, geography education, sightseeing observation, secondary education
Accepted: 20.09.2021	
© UEAD 2021 All rights reserved.	
DOI: 10.32960/uead.937906	
Makale Türü (Article Type): <i>Araştırma Makalesi</i>	

Kaynakça Gösterimi: Ilgar, R. & Korkut, C. (2021). Saros Körfezi'nin lise coğrafya eğitimi gezi faaliyetinde kullanılabilirlik potansiyeli. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 5(2), 252-262.

Citation Information: Ilgar, R. & Korkut, C. (2021). Usability potential of Saros Bay in high school geography education travel activity. *National Journal of Education Academy*, 5(2), 252-262.

1. GİRİŞ

Denizin karaya doğru sokulmuş büyük ve derin girintileri körfez olarak tanımlanmaktadır (İzbırak, 1964). Körfezlerin meydana gelmesinde tektonik ve epirojenik faaliyetlerin çok büyük rolü bulunur. Gerilme sisteminin bulunduğu yerlerde dağlar kıyıya dik bir şekilde uzanması ve bu tip kıyılarda girintiler ve çıkıntılar çok fazla olmaktadır. Bu durumda deniz suları iç taraflara ilerleyerek körfezleri oluşturmaktadır. Körfezler birçok canlı türüne ev sahipliği yaptığından, çok zengin ekolojik bir yapıları bulunmaktadır. Bu durum körfezler bulunduğu bölgelerde turizm gelişmesine katkı sağlamıştır. Aynı zamanda körfezler limanların kurulup gemilerin barınması için çok uygun yerlerdir. Bu nedenle körfezlerin bulunduğu yerlerde ulaşım ve ticaret faaliyetlerinin geliştiği görülmüştür. Bu sayede körfezler bulunduğu yerin kalkınmasında önemli katkı sağlamaktadır.

Dünya üzerinde bulunan ekolojik önemi olan körfezlerden bir tanesi olan Saros Körfezi, Ege Denizi'nin Kuzeyinde konumlanmıştır. Yapılan çalışmalar Saros Körfezi'nde turizm faaliyetlerinin geliştiğini belirtmektedir (Yaşar, 2010; Yılmaz, 2006). Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi'nin taraf ülkelere getirdiği bir yükümlülük gereği ülkemiz ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme sahip ancak sanayi, turizm ve yapılaşma gibi baskılar nedeniyle bozulma veya yok olma riski altında oldukları için Bakanlar Kurulu Kararı ile özel koruma altına alınan alanlardır. Bu kanun kapsamında Türkiye'de 1134 kıyı şeridi özel çevre koruma bölgesi ilan edilmiştir. Saros Körfezi bu karar kapsamında 2015 yılında koruma altına alınmış körfezlerden bir tanesidir.

Coğrafya bilimini insan ve mekân arasındaki ilişkileri inceleyen bir sentez bilimidir. Coğrafyada esas olan insan faaliyetleri ve ortamda yapmış oldukları etkilerinin bilinmesi açısından ele alındığında konu itibarıyla coğrafya dersi hem beşeri ve hem fiziki alanda uygulamaya dönük olan bir sosyal bilim dersidir. Çalışma sahası laboratuvarı, uygulama alanı ekosistemler ve/veya doğadır. Aynı zamanda tüm gezegen, yıldız ve galaksileri kapsayan evren ile bu mekân genişletilmektedir. Öğrenciler başarıda kaliteyi artırmak ve öğrenmeyi kalıcı kılmak için öğretim materyalinin bulunduğu yere yönelik, gezi gözlem yapma gerçekleştirerek, bu materyallerin bulunduğu alanda çalışma imkanına sahip olmaktadırlar (Küçükahmet, 1998:76). Dolayısıyla öğrencilerin, doğal ve beşeri ortama yönelik çalışmalara katılmaları (Kızılçaoğlu & Taş, 2007). 21. yüzyıldaki yeni teknolojik gelişmelerle birlikte, coğrafya öğretiminin amaçlarının gerçekleşmesi yeni ve daha geniş ufuklara erişimleri (Üçışık & Sekin, 2001) için gezi gözlem metodu oldukça önemlidir.

Coğrafyanın çalışma alanı olan coğrafi mekânların incelenmesine yönelik gerçekleştirilen arazi çalışması niteliğindeki gezi gözlem faaliyetleri, sınıf ortamında yürütülen klasik bir öğretim yöntemine göre oldukça başarılıdır. Yapılmış deneysel bir çalışmadaki sonuçlara göre; kontrol ve deney gruplarının başarı durumları, “gezi ve gözlem yöntemi” ile dersin işlendiği, deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Coğrafya eğitiminde gezi gözlem metoduyla yapılan eğitim ve öğretimin, klasik yöntemle göre (sınıf ortamında soru- cevap veya düz anlatım yöntemi) daha başarılı olduğu görülmektedir (Özgen, 2011).

Bu çalışmanın amacı coğrafya eğitiminde Saros Körfezi'nin fiziksel ve beşeri özelliklerini bağlı, gezi-gözlem faaliyetlerinin kullanılabilirliğini belirtmektir. Aynı zamanda bağlantılı eğitim konularında arazi çalışmalarına zemin hazırlamaktır. Saros Körfezi'nde daha önce bu içerikte bir çalışmanın yapılmamış olması, bundan sonra yapılacak araştırmalara da bir veri tabanı oluşturması amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi şeklinde yürütülmüştür. Çalışma ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2015). Taramada (survey) güçlüğün sezilmesi, problemin tanımlanması, gözlemlenebilir sınavıcıların belirlenmesi ve değerlendirme ağırlıklı nitel veri toplama şekilde aktif ve pasif gözlemler gerçekleştirilmiştir. Saros Körfezi, Ege Denizi'nin Kuzeyinde konumlanmış, Güneyinde Gelibolu yarımadasına, Kuzeyinde Trakya kıyılarına 60 km sokulum yapmış üçgen biçimle bir girinti şeklinde körfezdur. Büyük kemikli burnu ile Boztepe burunları arasında kalan deniz alanını kapsamaktadır (Şekil 1). Genel konum itibariyle 40° 35' - 40° 45' Kuzey enlemleri ile 26° 21' - 26° 44' doğu boylamları arasında yer almaktadır (Türksoy ve diğ., 2017). Saros Körfezi'nin Kuzey kesimini Edirne'nin Keşan ve Enez ilçeleri, Güneydoğusunu ise Çanakkale İlının Gelibolu ve Eceabat ilçeleri çevrelemektedir. Ege'nin Kuzey Ege Havzasını oluşturmaktadır. Körfezin Antik Çağdaki ismi Melas Kolpos'dur. Körfez Trakya topraklarını Ege Denizindeki kıyılarını temsil etmektedir. Körfezin ağız kısmı Lemnos Havzası ile birleşmektedir. Bu nedenle körfezin en derin yeri ağız kısmında olup 695 metredir. Körfezin ortalama derinliği 350 metre civarındadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014; Yaşar, 2011; Türksoy ve diğ., 2017).

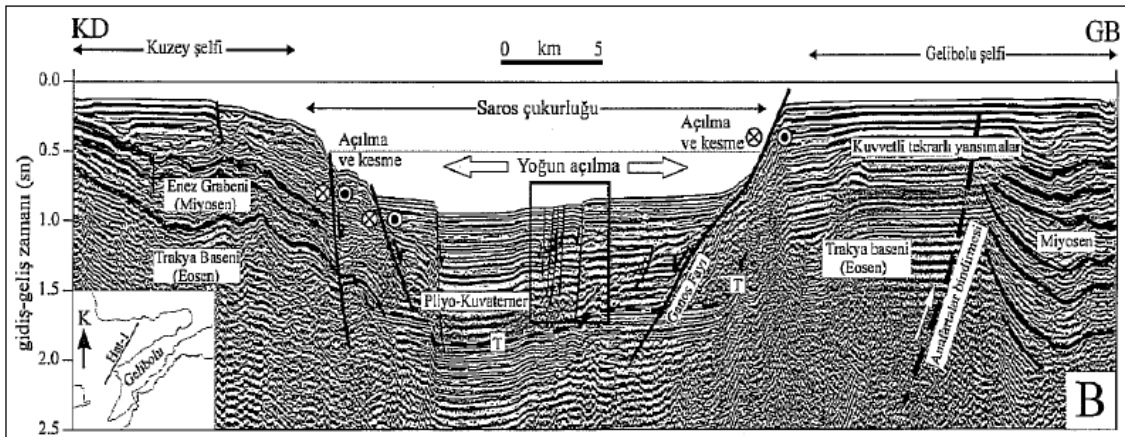
Şekil 1. Araştırma Alanı Lokasyon Haritası (Ilgar, 2018a)

Eğitimde kullanılabilirliği açısından değerlendirme yapmak ve Coğrafya eğitiminde gözlemlenebilir sınavıcıların belirlenmesi ve derleme ağırlıklı problem çözme yoluna gidilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Saros Körfezi'nin Fiziksel Özellikleri

Saros Körfezi asimetrik bir tabana sahip grabendir. Marmara Denizini geçip Bingöl'ün Karlıova ilçesinde son bulan Kuzey Anadolu Fay Hattı körfezin oluşumunda etkili olmuştur. Kuzey Anadolu Fay Hattı Marmara bölgesine ulaştığında Kuzey-Doğu (KD) ve Güney-Batı (GB) yönünde birden çok kollara ayrılmaktadır. Aynı zamanda Anadolu bloğunu, Afrika ve Arap levhaları Güney kesiminde sıkıştırırken bu sıkışmayı Kuzey kesimde Avrasya levhası karşılamaktadır. Bu sistem Anadolu'nun batıya doğru ilerlemesine ve batıda bir gerilme sisteminin oluşmasına neden olmaktadır. Geçmiş dönemde (Miyosen) Semadirek ve Ganos Yükselimi Antiklinal yapıları, Saros ve Enes grabenleri Senklinal yapıları oluşturmaktadır. Geç miyosen döneminde Kuzey Anadolu Fay Hattının KD-GB yönünde kollara ayrılması ve batı da Kuzey-Güney yönlü bir gerilmenin olması nedeni ile doğrultu atımlı faylar etkili olmuştur. Bu nedenle Trakya havzası açılarak Saros Körfezi'ni oluşturmuştur. Çalışma alanında Semadirek yükselimi, Ganos yükselimi, Saros Grabeni ve Enes grabenleri bulunmaktadır (Şekil 2). Körfezin Güney kıyılarının (Gelibolu ve Biga) KD-GB doğrultulu uzanışı Kuzey Anadolu Fay Hattının Güney-Batı yönelimli olduğunun kanıtıdır (Çağatay ve diğ., 1997; Anonim, 2014; Saner, 1985).

Şekil 2. Saros Körfezi Taban Morfolojisi (Anonim, 2014).

Saros Körfezi'nin Kuzeybatı kesiminde, Meriç Nehrinin getirdiği alüvyonlar sayesinde Meriç deltası oluşmuştur. Ova'nın kıyı kesimlerinde birden çok Lagün gölleri yer almaktadır. Ovanın en batısında Dalyan Lagünü, Dalyan Lagününün doğusunda Bücürmene Lagünü ve devamında Taşaltı Lagünü, Erikli Lagünü ve Tuzla Lagünü bulunmaktadır. Enez'in doğusunda Hisarlıdağ bulunmaktadır. Körfezin daralan doğu ucunda Kavak deresi ve Kavak deresi tarafından getirilen alüvyonlar ile bir delta ovası (Evreşe) oluşmuştur. Aynı zamanda bu delta üzerinde Yılanlı lagün adlı bir göl meydana gelmiştir. Körfezin Kuzeybatısında Kuru Dağı, Kuzeydoğusunda ise Ganos (Işıklar) Dağı bulunmaktadır. Çalışma alanında en fazla yükseltiyi Hızır İlyas Tepesi (371 m) oluşturmaktadır (Erol ve Sezer, 1993). Körfeze Gelibolu yarımadasından akan nehir bulunmamaktadır. Saros Körfezi'nin Güney kesiminde alçak plajlı kıyılar ve denizel taraçalar yer alırken, bu görüntü Bakla burnu ile kesintiye uğramaktadır. Bu burundan itibaren falezli yüksek kıyı görülür fakat koylar bu görüntüyü bozmaktadır. Körfezin su altı topoğrafyası Güney ve Kuzey kesiminde farklılık göstermektedir. Körfezin Kuzeyinde 10 km genişliği bulan ve derinliği 90 m

geçmeyen bir şelf alanı bulunmaktadır. Şelf alanından sonra dik bir eğimle derinlik artmakta ve düzensiz bir topografya görülmektedir. Fakat körfezin Güney kesiminde bu özellikler görülmemektedir. Güneyde Kuzey Anadolu Fay hattının etkisiyle Ganos Fayı etkili olmaktadır. Bu nedenle derinlik kıyıdan itibaren bir anda düşmektedir. Aynı zamanda Güney kesiminin doğusunda fay dikliği nedeni ile yüksek kıyılar bulunmaktadır (Anonim, 2014; Ardel, 1957; Çağatay ve diğ., 1997; Özşahin, 2014; Saner, 1985; Yaşar, 2011). Saros Körfezi'nin Kuzey ve Güney kesiminde önemli liman ve dalış yerleri bulunmaktadır. Kuzey kesiminde Asker Taşı, Toplar Burnu, Minare Kayalığı, Kiremitlik, İbrice Limanı ve Üç Adalar bulunmaktadır. Güney kesiminde ise Despot kayalıkları, Kömür limanı, Minnoş adası ve Bebek kayalıkları bulunmaktadır (Yaşar, 2011:40-48). Saros Körfezi bulunduğu konum itibarı ile Akdeniz iklim kuşağına girmektedir. Fakat Kuzey kesiminde Karadeniz iklimi görülmesi yöreyi etkilemektedir. Çalışma alanında daha çok geçiş iklimi olan, Marmara iklimi görülmektedir. Başka bir deyişle kışları Akdeniz iklimi kadar ılık, yazları ise Karadeniz iklimi kadar yağışlı değildir. Saros Körfezi'nin Güney kesimini oluşturan Gelibolu yarımadası, Çanakkale ilinin idari sınırları içerisinde yer almaktadır. Çanakkale ilinin yaz ayları sıcaklık değeri 20-34 °C arası olup, ortalama sıcaklık değeri ise 11,3°C'dir. Toplam yağış miktarı 616 mm olduğu belirlenmiştir. En fazla yağış Aralık ayında, En az yağış ise Ağustos ayında düşmüştür. İlde hakim Rüzgar yönü Kuzey ve Kuzeydoğu yönlüdür. Maksimum rüzgar hızı 139,3 km/sa olup, ortalama rüzgar hızı ise 3,9 km/sa'dır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014).

Körfezin Kuzey ve Kuzeydoğusuna dökülen Meriç ve Kavak ırmakları körfezde delta oluşumuna neden olmuştur. Bu delta alanlarında oluşan toprak tipi alüvyal topraklar veya yeni toprak sınıflandırılmasına göre entisoller adı verilmektedir. Körfezin geniş kıyı alanlarında kumullar ve tuzlu topraklar (halomorfik) bulunmaktadır. Körfezin çevresinde yumuşak kireçtaşı üzerinde oluşmuş rendzina adı verilen toprak tipi bulunmaktadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015).

Bitki örtüsü üzerinde en önemli etken iklimdir. İklim sıcaklık, basınç, yağış, rüzgarlar ve nem gibi elemanları bulunmaktadır. Yukarıda verilen iklim bilgileri bütünüyle Çalışma alanında bulunan bitki örtüsü üzerinde en önemli etkenlerdir. Çalışma alanında sıcaklıklar sıfırın altına inmediği için bitki örtüsü üzerinde etkisi çok azdır. Bitki örtüsü üzerinde etkili olan en önemli iklim faktörü yağıştır. Alanın Kuzey kesiminde yer alan Kuru Dağının üst kesiminde kserofit ailesinden olan kızılçam bulunmaktadır. Kıyı kesimini ise Maki bitki örtüsü oluşturmaktadır. Bunun sebebinin yağış azalmasından kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Çalışma alanının Güney kesiminde bulunan Ganos Dağının Kuzey kesiminin yıllık yağış miktarı fazla olduğu için çok sıkı bitki örtüsü gelişmiştir. Bu alanda meşe, gürgen ve palamut yetişen bazı ağaç türleridir. Genel olarak kıyı bölgelerinde Akdeniz iklim tipine ait maki bitki toplulukları görülmektedir (Dönmez, 1967). Çalışma alanında endemik 6 takson tespit edilmiştir. Bu taksonlar: *Scabiosa reuteriana* (Efeuyuz otu), *Componula iyrata* subsp (Memek), *Iyrata*, *Balota nigra* Subsp *otolica* (Grip otu), *Fritilloria bithynica* (Deli lale), *Crocus condidus* (Akçiğdem)'dir.

Saros Körfezi canlı çeşitliliğine yönelik araştırmacılar tarafından körfezin balık faunası ile ilgili y21 familyaya ait 30 tür tespit edilmiştir. Bu türler içinde 3 tanesi kıkırdaklı, 27 tanesi ise kemikli balıktır (Cengiz, İşmen, Özekinci ve Öztek, 2011). İşmen ve diğ. (2007) tarafından Saros Körfezi'ndeki balık faunası üzerine yapılan çalışmada, 3 sınıfa ait 22 takım, 59 familyaya ait 124 tür tanımlanmıştır. Bunlar arasında 15 familyaya ait 28 tür kıkırdaklı, 44 familyaya ait 96 tür ise kemikli balıktır. Belirlenen 124 türün 107 adedi Atlanto-Mediterranean, 12 adedi kozmopolit, 5 adedi ise Akdeniz havzası için endemik türlerdir. Endemik balık türleri; *Callionymus fasciatus*, *Gadiculus argenteus*, *Ophidion rochei*, *Raja radula*'dır. Kozmopolit balıklar ise; *Carcharias taurus*, *Hexanchus griseus*, *Heptranchias perlo*, *Hoplostethus*

mediterraneus, *Lepidopus caudatus*, *Macroramphosus scolopax*, *Raja clavata*, *Raja miraletus*, *Scomber japonicus* (kolyoz), *Squalus acanthias* (mahmuzlu camgöz), *Squalus blainville*, *Zeus faber*'dir.

Sıcaklık ve yoğunluk değişimleri akıntıları direkt etkilemektedir. Böylece bölgesel olarak yoğunluk farkları oluşur ve akıntılara neden olur. Bu tip akıntılara termohalin akıntılar denilmektedir (Fiziksel Oşinografi; 2006). Akdeniz'in tuzluluk ve sıcaklık bakımında farklı olan suları Saros Körfezi'ne doğru bir akıntı sistemi oluşturmaktadır. Aynı zamanda körfezin Kuzeydoğu ucundan giriş yapan kavak nehri oksijence bol soğuk sular getirmektedir. Tüm bu süreçler göz önüne alındığında körfezin Güney kesiminde 1-2 m derinlikte soğuk ve tuzlu su kütlesi bulunmuştur. Orta hatta 5 m derinlikte sıcak ve az tuzlu bir su kütlesi var olduğu belirtilmiştir. 7-8 m derinlikte su sıcaklığı düşük, 10 m derinlikte sular sıcaktır. 20 ve 50 m derinlikte su sıcaklığı düşmektedir. Bu ana katmanlarda görülen sıcaklık değişimleri Akdeniz'den körfeze giren suları temsil etmektedir. Körfezde görülen bu koşullar akıntıların yönelimini değiştirmektedir. 2 m derinlikte görülen koşullar Güneyden-Kuzeye doğru bir akıntı oluşturmaktadır. 10 m derinlikte ki koşullar sayesinde akıntı körfez dışına yani batıya yönelmektedir. 50 m derinlikte görülen koşullar Güneye doğru bir akıntıya sebep olmaktadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014). Yüzeyde açığa doğru yönelen su kütlesinin yerini alt tabakadan gelen tuzlu ve soğuk olan su doldurmaktadır. Bu mekanizma Upwelling (dipteki soğuk deniz suyunun üst tabakaya dikey olarak çıkması) akıntılarına neden olmaktadır. Bu nedenle körfez şubat, nisan ve temmuz aylarının 15. veya 18. günü başlayıp 25.veya 28. günü sona eren akıntılar tarafından sürekli temizlenmektedir. Körfez Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi'nin taraf ülkelere getirdiği bir yükümlülük gereği ülkemiz ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme haiz ancak sanayi, turizm ve yapılaşma gibi baskılar nedeniyle bozulma veya yok olma riski altında oldukları için Bakanlar Kurulu Kararı ile özel koruma altına alınan alanlardır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014). Saros Körfezi bu karar kapsamında koruma altına alınmıştır.

3.2. Saros Körfezinin Beşeri Özellikleri

Saros Körfezi'nin Kuzey kesimi Edirne ilinin Enez ve Keşan ilçeleri, Güney kesimi ise Çanakkale ilinin Gelibolu İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Toplam yüzölçümü 41630 ha olan körfezin % 40 koruma altındadır. Alandaki sürekli yerleşim yerleri iç kesimlerde bulunmaktadır. Körfezin Kuzeybatı kesiminde Karaincirli, Vakıf, Büyükevren, Gülçavuş ve Sultaniçe adlı köy yerleşmeleri bulunmaktadır (Yılmaz ve Serbest, 2005). Körfezin Kuzeydoğu kesimde Sazlıdere, Gökçetepe, Erikli, Mecidiye, Danışment ve Yayla adlı köy yerleşmeleri bulunmaktadır. Körfezin Güneydoğu kesiminde Adilhan, Güneyli, Kocaçeşme, Ocaklı, Yeniköy, Bolayır ve Koruköy adlı köy yerleşimleri bulunmaktadır. Bu yerleşmeler genellikle kıyıdan 3-7 km arasında uzaklıkta kurulmuşlardır. Körfezin kıyı kesiminde ikincil konut adı verilen ve yaz mevsiminde turizm amaçlı kullanmak için konutlar yapılmıştır. Bu konutlar Adilhan (200), Karaincirli (160), Erikli (4270), Vakıf (140), Büyükevren (750), Gülçavuş (960), Sultaniçe (1740), Sazlıdere (128), Gökçetepe (398), Mecidiye (3646) ve Yayla (3100) adet bulunmaktadır (Yılmaz, 2006). Bu konutlar yaz mevsiminde Çalışma alanında nüfusunu arttırmaktadır. Aynı zamanda bu konutların atıkları kanalizasyon alt yapısı bulunmadığı için körfeze verilmektedir. Böylece bu atıklar körfezde kirliliğe neden olmaktadır. Körfezin Kuzey kesimine bulunan Enez ilçesinin toplam nüfus miktarı 10,516 kişidir. İlçe'de nüfusun yaş ortalaması 40-45 yaş arasındadır. Turistik bir alan olmasından dolayı yaz mevsiminde İlçenin nüfusu 5000-8000 kişi artmaktadır. Keşan ilçesinin toplam nüfusu 79.716 kişidir. İlçede kadınların yaş ortalaması 37.8, erkeklerin yaş ortalaması 35,5'dur. Körfezin Güney kesiminde bulunan Gelibolu ilçesinin toplam nüfus miktarı 43.886 kişidir. Yaz mevsiminde turizm nedeni ile ilçelerin nüfusları

artmaktadır. Bu ilçelerde başlıca geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Çalışma alanında üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, çeltik, yonca, fiğ, ayçiçeği, kavun, karpuz ve domatestir (Türksoy, 2018).

Keşan ilçesinde en çok meyve ve sebze üretimi yapılmaktadır. Enez ilçesinde en çok buğday, ayçiçeği ve çeltik üretilmektedir. Gelibolu ilçesinde en fazla tarım Evreşe ovasında yapılmaktadır. Bu ovada en çok Ayçiçeği ve Buğday yetiştirilmektedir. Aynı zamanda Adilhan, Koruköy ve Ocaklı'da arıcılık faaliyetleri yapılmaktadır. Keşan ilçesinde toplam büyükbaş ve küçükbaş sayısı 10.317 tanedir. Enez ilçesinde ise 13.090 tanedir. Bu alanlarda sardalye, hamsi, istavrit, karagöz, kefal, orkinos, lüfer, çinakop, mercan, mezgıt, mırmır, tekir, torik ve kalamar avcılığı yapılmaktadır (Yılmaz ve Serbest, 2005). Enez ve Keşan ilçelerinde yapılan tatlı ve tuzlu su balıkçılığı ile yılda 100 ton üretim yapılmaktadır. Çalışma alanında çok fazla sanayi kuruluşu bulunmamaktadır. Çalışma alanında Enez ilçesinde 1 adet bentonit ocağı, Keşan ilçesinde 1 adet kireçtaşı ocağı bulunmaktadır. Bunların dışında deri ve gıda sektöründen işletmeler bulunmaktadır.

Körfez morfolojik yapısı nedeniyle turizmin cazibe merkezidir. Körfezin kıyılarında bulunan Despot, Kayalıklar, Kömür limanı, Minnoş adası, Minnoş resifleri, Bebek kayalıkları ve Ece koyu su altı dalış turizmi için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Yukarıda verilen özellikler göz önünde bulundurulduğunda çalışma alanında çok büyük bir turizm potansiyel bulunmaktadır. Fakat körfezin Kuzey kesiminde doğal sit alanlarını fazla olması ve Yunanistan sınırına yakınlığından dolayı güvenlik önlemleri nedeni ile nüfus ve ekonomik faaliyetler sınırlı tutulmuştur. Aynı zamanda 1915 yılında cereyan eden Çanakkale Savaşı körfezin Güney kesiminde olmuştur. Bu sebeple Tarihi Milli Park ilan edilmiştir. Çalışma alanının Milli Park olarak ilan edilmesi ile nüfus ve ekonomik faaliyetler açısından sınırlı kalmasına neden olmuştur (Yaşar, 2010; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014).

4. SONUÇ

9. sınıf Coğrafya ders kitabı "Doğal Sistemler" ünitesi Türkiye'de görülen iklim tipleri konusu kapsamında iklim tipleri, yer şekilleri ve yükseltinin kısa mesafede değişmesi, dağların kıyıya uzanış doğrultusu, eğim ve bakı koşulları nedeniyle kısa mesafelerde çok hızlı değişmektedir. Buna bağlı olarak ana iklim tipleri arasında kalan bazı alanlar geçiş iklimi özelliği göstermektedir. Saros Körfezi ve çevresi Akdeniz ve Karadeniz iklimlerinden etkilendiği için geçiş iklimi özelliği göstermektedir. Bu bağlamda 9. sınıf öğrencileri bu alana götürülerek geçiş iklimi bölgesinin özellikleri gösterilebilir.

9. sınıf Coğrafya ders kitabı "Çevre ve Toplum" ünitesi İnsan-Doğa ilişkileri konusu kapsamında Saros Körfezi'nin Kuzey bölümünde turizm amaçlı yapılmış ikincil konutların, evsel ve katı atıklar sebebi ile çevreye ve körfez sularına verdikleri zararlar 9. Sınıf öğrencileri bu alana getirilerek olumsuz yönde gelişen İnsan-Doğa ilişkisine örnek olarak gösterilebilir ve konu daha kolay anlaşılabilir bir hale getirilebilir.

9. sınıf Coğrafya ders kitabı "Beşeri Sistemler" ünitesi yerleşmelerin yer seçimi ve gelişimini etkileyen beşeri faktörler arasında bulunan ekonomik faaliyetlerin etkisi konusu kapsamında ve 11. sınıf Beşeri Sistemler ünitesi yerleşmelerin özellikleri adlı konu kapsamında, 9. ve 11. sınıf öğrencileri bu alana götürülerek Saros Körfezi'nin Kuzey kesiminde bulunan Enez ilçesinin turizm faaliyetleri sonucu çok gelişmesi bu konu kapsamında örnek gösterilebilir. Aynı zamanda nüfus miktarı, ekonomik faaliyetler ve idari yapı ölçütleri ile belirlenen yerleşme tiplerinden olan kır yerleşmeleri konusu kapsamında, gelişmişlik seviyesi düşük ekonomisi tarıma dayalı olan Saros Körfezi'nin Güney kesiminde bulunan Güneyli,

Kocaçesme, Ocaklı, Yeniköy, Balayır ve Koruköy örnek verilerek teori olarak öğrenilen bilgi pratiğe dönüştürülür ve daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirilebilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal sistemler” ünitesi Türkiye’de iç kuvvetler ve depremler konusu kapsamında Saros Körfezi’nin güney kesiminde bulunan, Saros Körfezi’nden başlayarak Bingöl’e kadar uzanan Kuzey Anadolu Fay hattının etkisi ile oluşmuş Ganos Fayını öğrencileri bu alana getirip örnek gösterilerek faylar konusu daha kolay ve anlaşılabilir bir hale getirilebilir ve yerkabuğunun hareketleri doğrultusunda meydana gelen orojenez süreçleri için Ganos ve Kuru dağları örnek gösterilebilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi dalga ve akıntıların oluşturduğu yeryüzü şekilleri konusunda, Bakla burnundan başlayarak kuzeydoğu istikametine 10. sınıf öğrencileri götürülerek bu alanda oluşan falezler örnek olarak gösterilebilir ve falezler konusu daha kolay bir şekilde anlaşılabilir hale getirilebilir. 10. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin Kuzeybatısına götürülerek kıyı kordonu, kıyı oku ve lagün oluşum süreçleri konusunda Dalyan ve Erikli lagünleri örnek verilerek daha fazla öğretici olabilir ve Saros Körfezi’nde bulunan Koruköy, Baklaburnu ve Kömür limanları alanlarında bulunan kumsallar örnek verilerek kumsallar konusunu öğrencilerin etkili bir şekilde öğrenmesine yardımcı olabilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi dış kuvvetler konusunda 10. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin kuzeydoğu bölümüne götürülerek burada akarsuların oluşturduğu yeryüzü şekillerinin çeşitlerini Meriç ırmağı ve Kavak deresinin aşındırma ile oluşturduğu vadi tipleri ve ırmakların biriktirme ile oluşturduğu delta şekli örnek verilerek öğrencilerin konuyu etkili bir şekilde öğrenmesini sağlayabilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi Türkiye’de başlıca yeryüzü şekilleri ve Türkiye’nin akarsuları konusu kapsamında 10. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin Kuzeybatısına götürülerek burada bulunan Kuru Dağı ve Kuzeydoğusunda bulunan Ganos Dağı, Kavak deresi ve Meriç Irmağı’nın oluşturduğu delta ovaları, körfezin Kuzey batısında bulunan Dalyan ve Erikli lagünleri, körfezin güneyinde bulunan falezler ve Kuzeyinde bulunan kıyı kordonu, kıyı oku ve lagünler gösterilerek aktif öğrenme gerçekleştirilebilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi Dünya’da ve Türkiye’de topraklar konusu kapsamında körfezin Kuzey ve Güney bölümlerinde Koruköy, Baklaburnu ve Kömür limanlarına 10. sınıf öğrencileri götürülerek bu limanlar arasında yer alan kumul ve tuzlu topraklara örnek gösterilebilir. 10. sınıf öğrencileri körfezin Kuzeydoğusuna götürülerek burada Kavak deresinin oluşturduğu ve Azonal toprak sınıflandırılması içerisinde bulunan delta alanlarında oluşmuş alüvyal topraklar örnek olarak gösterilebilir.

10. sınıf öğrencileri Körfez çevresinin iç kesiminde yer alan İntrazonal toprak sınıflandırılması içerisinde bulunan yumuşak kireçtaşı üzerinde oluşmuş rendzinalar örnek olarak gösterilerek eğitimde kullanılabilir ve kalıcı bir öğrenme sağlanabilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi Dünya’da ve Türkiye’de bitkiler konusu kapsamında 10. sınıf öğrencileri ile körfezin etrafında bir arazi gezisi düzenleyerek burada bulunan çalı formasyonuna ait makiler, Ganos Dağının etrafında bulunan ağaç formasyonuna ait Meşe, Gürgen ve palamut ve endemik türler konusunda çalışma alanında bulunan Efeuyuz, Memek, Gırıp, Deli lale ve Akçiğdem türleri örnek gösterilerek öğrenmede kolaylık sağlanabilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi oluşumlarına göre göller konusu kapsamında 10.sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin kuzey batısına götürülerek burada bulunan Dalyan lagünü, Bücürmene lagünü, Taşaltı lagünü, Erikli lagünü ve Tuzla lagünü kıyı set göllerine örnek olarak

gösterilebilir ve derslerde öğrenilen teorik bilgilerin uygulaması yapılarak öğrenmede kolaylık ve kalıcılık sağlanabilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Beşeri Sistemler” ünitesi Dünya’da ve Türkiye’de nüfusun dağılışına etkileyen beşeri faktörler içerisinde bulunan turizm faaliyetleri konusu kapsamında 10. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin kuzey kesimine götürülerek burada bulunan turizm faaliyetleri amacıyla yapılmış ve ikincil konutlar olarak adlandırılan Adilhan, Karaincirli, Erikli, Vakıf, Büyükevren, Gülçavuş, Sultaniçe, Sazlıdere, Gökçetepe, Mecidiye ve Yayla gibi yerleşim yerlerindeki konutların nüfusunu yaz aylarında artması gösterilebilir.

10. sınıf Coğrafya ders kitabı “Beşeri Sistemler” ünitesi Ekonomik faaliyetler konusu birincil ekonomik faaliyetler konusu ve 11. sınıf Coğrafya ders kitabı Beşeri sistemler ünitesinin Türkiye’de tarım konusu kapsamında 10. ve 11. sınıf öğrencileri körfezin kuzey kesiminde bulunan Keşan ilçesine götürülerek burada yapılan meyve sebze tarımı ve büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık faaliyetleri örnek gösterilebilir. Birincil ekonomik faaliyetler konusu ve Türkiye’de tarım konusu kapsamında 10. ve 11. sınıf öğrencileri Enez ilçesine götürülerek burada yapılan hububat ve yağlık tohumlar tarımı ve tatlı ve tuzlu su balıkçılık faaliyetleri örnek gösterilebilir. Birincil ekonomik faaliyetler konusu ve Türkiye’de tarım konusu kapsamında 10. ve 11. sınıf öğrencileri körfezin Kuzeydoğu kesimde bulunan Evreşe ovasına götürülerek burada yapılan yağlık tohum tarımı ve güney kesiminde yapılan arıcılık faaliyetleri örnek verilerek konunun daha kalıcı bir şekilde öğrenilmesi sağlanabilir.

11. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi Biyoçeşitliliği etkileyen faktörler arasında bulunan insan faaliyetleri konusu kapsamında 11. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin Kuzey kesiminde bulunan turizm faaliyetleri amacıyla yapılmış ve ikincil konutlar olarak adlandırılan Adilhan, Karaincirli, Erikli, Vakıf, Büyükevren, Gülçavuş, Sultaniçe, Sazlıdere, Gökçetepe, Mecidiye ve Yayla adlı yerleşim merkezlerine götürülerek burada bulunan 13 yerleşmedeki 15.222 ikinci konut (Ilgar, 2018b) sadece 1 aylık kullanım için yapılan doğal kaynak harcamalarına ve kentsel olumsuzluklara örnek olarak gösterilebilir.

11. sınıf Coğrafya ders kitabı “Doğal Sistemler” ünitesi akarsu ekosistemleri konusu kapsamında 11. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin Kuzeyinde yer alan Meriç Irmağı ve Kuzeydoğusunda ki Kavak deresinin bulunduğu alanlara götürülerek bu derelerin taşıdığı olduğu besin elementlerinden kaynaklı ağız kısmında canlı yaşamının yoğun olduğu bu alanlar örnek verilerek daha kalıcı bir öğrenme sağlanabilecektir.

11. sınıf Coğrafya dersi “Çevre ve Toplum” ünitesi çevre sorunları ve türleri konusu kapsamında 11. sınıf öğrencileri Saros Körfezi’nin Kuzey kesiminde bulunan turizm faaliyetleri amacıyla yapılmış ve ikincil konutlar olarak adlandırılan Adilhan, Karaincirli, Erikli, Vakıf, Büyükevren, Gülçavuş, Sultaniçe, Sazlıdere, Gökçetepe, Mecidiye ve Yayla adlı yerleşim merkezlerine götürülerek burada bulunan konutların evsel ve katı atıkları çevreye ve körfez sularına vermesi ile su ve çevre kirliliğine neden olduğu gösterilebilir ve bu tür konulara örnek verilebilecek düzeydedir.

12. sınıf Coğrafya ders kitabı “Beşeri Sistemler” ünitesi Türkiye turizm konusu kapsamında 12. sınıf öğrencileri körfezin kıyılarında bulunan Despot, Kayalıklar, Kömür limanı, Minnoş Adası, Minnoş resifleri, Bebek kayalıkları ve Ece koyuna götürülerek su altı dalış turizmine örnek olarak gösterilebilir. 12. Sınıf öğrencileri körfezin Kuzeyinde, Enez çevresinde var olan kumsal alanlara götürülerek kıyı turizmi için örnek gösterilebilir.

12. sınıf Coğrafya ders kitabı “Çevre ve Toplum” ünitesi doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı ve çevre sorunları konusu kapsamında 12. sınıf öğrencileri yaz turizmi için kurulan ikincil konut olarak

adlandırılan Adilhan, Karaincirlı, Erikli, Vakıf, Büyükevren, Gülçavuş, Sultaniçe, Sazlıdere, Gökçetepe, Mecidiye ve Yayla adlı yerleşim merkezlerine götürülerek burada bulunan konutların atık sularını bilinçsiz bir şekilde körfez sularına bırakması ile körfez sularını kirletip doğal kaynaklara zarar verildiği örnek olarak gösterilebilir.

5. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Saros körfezi barındırdığı endemik 6 takson ve 30 balık türü, 78 deniz bitkisi türü ve 34 sünger türü nedeniyle 2010 yılında Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan edilmiştir. Kıyıları jeomorfolojik oluşumları nedeniyle kendine özgü farklı bir yapıya sahiptir. Deniz, akarsu, göl, kıyı ve karasal ekolojik yapıları nedeniyle de ayrıcalıklı bir yapıya sahiptir. Kıyı alanları iklim ve toprak özelliklerinin elverişliliğine bağlı olarak son derece verimli bir yapıya sahiptir. Deniz ekosistemi sadece turizm açısından değil ekonomik olarak balıkçılık açısından oldukça zengindir (özellikle sardalye). Koruma altına alınmaya çalışılan bu eşsiz coğrafi mekan insanoğlunun ekonomik hırsları nedeniyle kaygı verici bir hızla olumsuz etkilenmektedir. Bu alana gerçekleştirilecek gezilerinin öğrencilerin kişisel gelişimine, çevresel duyarlılığına, ülke ve doğa sevgisine olumlu katkılar sunacaktır.

Bu mekana yönelik gerçekleştirilecek gezi gözlem faaliyetleri sınıf ve ünite ekseninde verilmeye çalışılmıştır. Bazı olası olumsuz sınırlayıcıların da dikkate alınması oldukça yararlı olacaktır. Müfredatın esnek olmayışı göz önüne alınarak gezi faaliyetinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu faaliyetleri gerçekleştirirken sezonsal zaman yönetimi, gezi günü zaman yönetimi kadar önemlidir. Çalışma alanına geziyi gerçekleştiren öğretmenin geziye katılan öğrencileri koordine etmesi olası risklerin önüne geçecektir. Çünkü bazı olası olumsuz davranışlar gerçekleşebilir (kişisel tartışma, deniz kazası, trafik kazası, bataklığa düşme vb). Bu yüzden bu geziye özel kesin ve kati kurallar konulmalıdır. Gezi faaliyeti esnasında Çanakkale Boğazı geçişi olacaksa ulaşım imkânının sınırlılığı ön plana çıkarmaktadır. Gezilerde en önemli sorunlardan bir tanesi olan maddi harcamalar bu alanda biraz daha fazla olma olasılığı gemi geçişi nedeniyle bir diğer sınırlayıcı parametre olarak ön plan çıkacaktır.

Yazar Katkı Beyanı:

- 1. Rüştü ILGAR:** Veri toplama ve analizi, ön taslak yazımı ve düzenleme.
- 2. Cemal KORKUT:** Veri toplama, inceleme, yazma ve düzenleme.

5. KAYNAKÇA

- Cengiz, Ö., İşmen, A., Özekinci, U. & Öztekin, A. (2011). Saros Körfezi (Kuzey Ege Denizi) balık faunası üzerine bir araştırma, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 011003, s.31-37.
- Çağatay, M. N., Görür, N., Albar, B., Saatçılar, R., Akkök R., Sakınç, M., Yaltırak, C., Yüce, H., Kuşçu, İ. & Keçer, M. (1997). Saros Körfezinin oluşumu, *Kuzey Ege Marmara Denizi ve Dolayının Jeolojisi Deniz Yapılaşmalarındaki Önemi Konferansı*, İTÜ., İstanbul, s. 35-38.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2014). *Saros Körfezi Özel Çevre Koruma Bölgesi Karasal ve Denizel Biyolojik Çeşitliliğin Tespiti Projesi*, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2013). *Edirne ili 2012 yılı çevre durum raporu*, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yayınları. Edirne.
- Erdebil, C., Düzgün, R., Bıçaklı, R., Güzel, Z. & Bozbıyık, E. (2019). 12. sınıf coğrafya ders kitabı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ders Kitabı Dizisi, Ankara.

- Erol, O. & Sezer, F. (1993). Saros Körfezi Kuzey kıyısında ibrice dolaylarının jeomorfolojisi, *Türk Coğrafya Dergisi*, Cilt 0, Sayı 28, s.29-43.
- Erdel, A. (1957). *Trakya'nın jeomorfolojisi*. Erişim <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198978>
- Dönmez, A. (1967). Trakya bitki örtüsünün coğrafi şartları, *Türk Coğrafya Dergisi*, 24-25, 99-157
- Ilgar, R. (2018a). Fauna and flora biodiversity in Saros Bay, *European Geographical Studies*, no.1, pp.3-20
- Ilgar, R., (2018b). İkincil konut turizmi: Saros Körfezi kuzey kıyıları örneği, *Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, TURAN-SAM: TURAN, no.38, pp.136-143
- İşmen, A., Özen, O., Altınbaş, U., Özekinci, U. & Ayaz, A. (2007). Weight-length relationships of 63 fish species in Saros Bay, *Journal of Applied Ichthyology*, 23, 707-708.
- İzbırak, R. (1964). *Coğrafya terimleri sözlüğü*, Doğu Matbaacılık ve Ticaret Limited Şirketi Matbaası, Ankara.
- Kızılcıoğlu, A. & Taş, H. İ., (2007). İlköğretim ikinci kademedeki coğrafya eğitimi ve öğretimi: öğrenme alanları ve kazanım boyutu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16.
- Küçükahmet, L. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (Genişletilmiş 9. Baskı), Alkım Yay., Ankara, s. 41
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). *Fiziksel Oşinografi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ders Kitabı. Ankara.
- Özgen N. (2011). Fiziki coğrafya dersi öğretim metoduna farklı bir yaklaşım: gezi- gözlem destekli öğretim, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 23, Ocak, s. 373-388
- Saner, S. (1985). *Saros Körfezi dolayının çökme istifleri ve tektonik yerleşimi*, Kuzeydoğu Ege Denizi, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni. C (28), s.1-10.
- Soyatlar, A., Akça, B., Coşar, H., Solak İ. & Karagöz, İ. (2019). *9. sınıf coğrafya ders kitabı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ders Kitabı Dizisi, Ankara.
- Türkez, K., Karakoç M., Balşen, N., Pektaş, T. & Özdoğan, İ. (2019). *10. sınıf coğrafya ders kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ders Kitabı Dizisi, Ankara.
- Türkez, K., Karakoç, M., Balşen N. & Pektaş, T. (2019). *11. sınıf coğrafya ders kitabı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ders Kitabı Dizisi, Ankara.
- Türksoy, N. & Altınel, Ö. (2017). Saros Körfezi'nde su sporları turizminin bölge turizmine etkisi, IV. *IBANESS Congress Series*, s. 305-314
- Türksoy, N. (2018). *Saros Bölgesi'nin kırsal kalkınmasında turizm aktivitelerinin rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Üçışık, S. & Sekin S., (2009). Lise coğrafya dersi öğretim programının amaçlarına yönelik eleştirel bir yaklaşım, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 4, 49- 59
- Yaşar, O. (2010). Saros körfezi kuzey kıyılarında yer alan lagün göllerini [Enez-Erikli (Keşan) Arası] etkileyen çevresel tehditler, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), s.166-187.
- Yaşar, O. (2011). Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmi, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 3(1), 109-110.
- Yılmaz, R. & Serbest, D. (2005). Saros Körfezi kıyı kumulları üzerindeki çevresel etkilerin araştırılması. *Trakya Üniversitesi Dergisi*, 6(2), 83-90.
- Yılmaz, R. (2006). Saros Körfezinin turizm ve rekreasyonel kullanım potansiyeli üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, (1), 124-135.